

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun.Chișinău, str.Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

Nr. 4-35/19-1866 din 25.06.2021

Nr. dos. 3a-93/21

Curtea Constituțională a RM
Or. Chișinău, str. Alexandru Lăpușeanu nr. 28
MD – 2004

În procedura Curții de Apel Chișinău se află spre examinarea acțiunea civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Partidul Politic Platforma Demnitate și Adevăr vs Comisia Electorală Centrală - anularea hotărârii nr.4965 din 05.06.21

La data de 24 iunie 2021, av. Ion Botnarenco în interesele Partidului Politic Platforma Demnitate și Adevăr , a depus cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale în vederea verificării constituționalității art.32 din Codul Electoral.

Prin Încheierea Curții de Apel Chișinău din 25 iunie 2021, s-a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale în vederea verificării constituționalității art.32 din Codul Electoral.

Prin urmare, Curtea de Apel Chișinău vă expediază **Sesizarea** depusă de av. Ion Botnarenco și **Încheierea Curții de Apel Chișinău din 25.06.2021**, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Partidul Politic Platforma Demnitate și Adevăr vs Comisia Electorală Centrală - anularea hotărârii nr.4965 din 05.06.21.

Anexă:

Cerere de chemare în judecată.

Cerere de concretizare a acțiunii.

Încheiere din 25.06.2021.

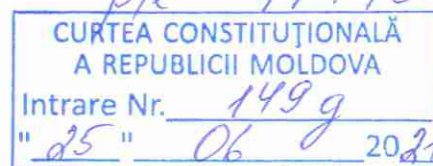
Cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate (în original);

Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate (în original);

Judecător

Minciuna Anatolie

CURȚII CONSTITUȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA
Republica Moldova, mun. Chișinău, str.A. Lăpușneanu, 28, MD – 2004

SESIZARE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
Prezentată în confirmare cu art. 135 alim. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție

A - AUTORUL SESIZĂRII

Numele și prenumele:

Botnarenco Ion

Ocupația

Avocat în cadrul BAA „Legal Service”

Adresa

Telefon

E-mail

În numele reprezentatului:

**Partidul Politic Platforma Demnitate și
Adevăr**

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun¹

La 07 iunie 2021, Partidul Politic Platforma Demnitate și Adevăr (PPDA) prin intermediul reprezentantului cu drept de vot consultativ la Comisia Electorală Centrală (CEC), Botnarenco Ion, a sesizat Curtea de Apel Chișinău cu acțiunea în contencios administrativ, îndreptată către CEC, terții - Biroul Politici de Reintegrare din cadrul Cancelariei de Stat a Guvernului RM, Comisia Unificată de Control din cadrul Cancelariei de Stat a Guvernului RM și Inspectoratul General al Poliției **prin care a solicitat:**

- anularea parțială a actului administrativ normativ și anume a Hotărârii CEC nr. 4965 din 05 iunie 2021 ca fiind ilegală în partea stabilirii/deschiderii numărului total de 44 secții de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) conform anexei la hotărârea menționată;
- emiterea de către instanța de judecată a actului administrativ favorabil prin care să fie stabilită deschiderea a 28 secții de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria);
- constatarea încălcării art. 32 alin. (3) lit. b), c) din Codul Electoral de către Comisia Electorală Centrală la formarea numărului de secții de votare în număr de 44 pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) conform anexei la hotărârea menționată;
- constatarea încălcării art. 32 alin. (1) lit. b), c) din Codul Electoral de către Biroul politici de reintegrare, cu referire la manifestarea pasivității în vederea elaborării propunerilor legate de cele 44 secții de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) conform anexei la hotărârea menționată cât și lipsei obiecțiilor formulate;
- obligarea CEC să modifice numărul de secții de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) ținînd cont de prevederile art. 32 alin. (3) lit. b), c) din Codul Electoral.

În legătură cu pregătirea examinării cauzei s-a mai solicitat instanței de judecată:

- ✓ obligarea CEC să prezinte instanței de judecată și părților antrenate în proces (confirmarea expedierii) listelor prelabile a secțiilor de votare pe care intenționează să le organizeze în localitățile din unități administrativ-teritoriale ce dispun de căi de comunicație între ambele maluri (Florești, Rezina, Criuleni, Dubăsari, Anenii Noi, Căușeni, Ștefan Vodă);
- ✓ obligarea CEC să prezinte instanței de judecată și părților antrenate în proces (listelele prelabile a secțiilor de votare expediate) pe care intenționează să le organizeze în localitățile din unități administrativ-teritoriale ce dispun de căi de comunicație între ambele maluri (Florești, Rezina, Criuleni, Dubăsari, Anenii Noi, Căușeni, Ștefan Vodă) conform pct.VII din Hotărârea CEC nr. 4965 din 05 iunie 2021;

¹ Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

- ✓ obligarea CEC să prezinte instanței de judecată și părților antrenate în proces informația cu referire la numărul alegătorilor cu drept de vot înregistrați în Registrul de stat al alegătorilor din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) conform anexei la hotărârea menționată;
- ✓ obligarea CEC să prezinte instanței de judecată și părților antrenate în proces informațiile legate de numărul de alegători cu drept de vot care au fost înregistrați în baza înregistrării prealabile;
- ✓ obligarea CEC să prezinte instanței de judecată și părților antrenate în proces (toate răspunsurile și notele informative cu titlu de recomandare al Biroului Politici de Reintegrare din Cadrul Cancelariei de Stat cu propunerile legate de organizarea secțiilor de votare pentru cei 247 609 de alegători domiciliați în localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni, aflate provizoriu în afara controlului suveran al autorităților constituționale ale Republicii Moldova);
- ✓ obligarea CEC să prezinte instanței de judecată și părților antrenate în proces (toate răspunsurile primite de la autoritățile publice locale) în urma propunerii listelor prealabile a secțiilor de votare pe care Comisia Electorală Centrală intenționează să le deschidă;
- ✓ obligarea CEC să prezinte instanței de judecată și părților antrenate în proces răspunsurile/recomandările/notele informative primite de la Comisia Unificată de Control din cadrul Cancelariei de Stat a Guvernului Republicii Moldova pe marginea listelor prealabile a secțiilor de votare pe care Comisia Electorală Centrală intenționează să le deschidă;
- ✓ obligarea Comisiei Electorale Centrale să prezinte instanței de judecată și părților antrenate în proces răspunsurile/recomandările/notele informative primite de la Inspectoratul General al Poliției din cadrul MAI pe marginea listelor prealabile a secțiilor de votare pe care Comisia Electorală Centrală intenționează să le deschidă.

În motivarea acțiunii s-a invocat că, la 05 iunie 2021 de către Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova a fost emisă Hotărârea nr. 4965 cu privire la organizarea secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni în cadrul alegerilor parlamentare anticipate din data de 11 iulie 2021 prin care sa dispus:

- Se organizează, în cadrul alegerilor parlamentare anticipate din data de 11 iulie 2021, secțiile de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni, conform anexei.(Anexa la hotărârea CEC) nr. 4965 din 5 iunie 2021: Municipiul Chișinău-2; Orașul Anenii Noi, raionul Anenii Noi-1; Comuna Calfa, raionul Anenii Noi-2; Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi-2; Satul Hîrbovăț, raionul Anenii Noi-1; Satul Varnița, raionul Anenii Noi-4; Comuna Zolotievca, raionul Anenii Noi- 1; Orașul Căușeni, raionul Căușeni-2; Satul Chircăiești, raionul Căușeni-2; Satul Copanca, raionul Căușeni-2; Comuna Fîrlădeni, raionul Căușeni-1; Satul Hagimus, raionul Căușeni-2; Orașul Criuleni, raionul Criuleni-1; Comuna Cocieri, raionul Dubăsari-2; Comuna Corjova, raionul Dubăsari-1; Comuna Coșnița, raionul Dubăsari-1; Comuna Coșnița (satul Pohrebea), raionul Dubăsari-1; Satul Doroțcaia, raionul Dubăsari-2; Comuna Molovata Nouă, raionul Dubăsari-1; Satul Ustia, raionul Dubăsari-1; Satul Sănătăuca, raionul Florești-4; Orașul Rezina, raionul Rezina- 4; Orașul Ștefan Vodă, raionul Ștefan Vodă-1; Comuna Răscăieți, raionul Ștefan Vodă-1; Municipiul Bender-2. Total-44 secții).
- Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru localitățile din stînga Nistrului nr. 37 va constitui secțiile de votare și birourile electorale ale acestora.

- Ministerul Afacerilor Interne, în baza atribuțiilor ce îi revin conform prevederilor Codului electoral, va întreprinde toate măsurile necesare privind menținerea ordinii publice în localitățile unde își au sediul secțiile de votare enumerate în anexa la prezenta hotărâre.
- În scopul garantării securității procesului de votare la secțiile de votare din localitățile aflate în Zona de Securitate, CEC face apel către observatorii naționali, internaționali și Comisia Unificată de Control în vederea monitorizării desfășurării pașnice a procesului electoral în cadrul secțiilor de votare menționate.

PPDA contestă hotărârea în cauză citînd prevederile art. 32 alin. (3) Cod electoral.

La emiterea Hotărîrii contestate nu au fost respectate prevederile art. 32 alin. (3) lit. b), c) Cod electoral. Or, din conținutul hotărîrii menționate, lipsește informația cu referire la numărul alegătorilor cu drept de vot înregistrați în Registrul de stat al alegătorilor cât și lipsesc informațiile legate de numărul de alegători cu drept de vot care au fost înregistrați în baza înregistrării prealabile, aspecte care ridică dubii serioase asupra legalității hotărîrii nr. 4965 din 05 iunie 2021.

Cu toate că legea nu este clară sub aspectul dat, instanța trebuie să facă o conexiune a noxei cu tipul scrutinului fiind evidentă că aplicarea ei presupune calculul și analiza comparativă a numărului de cetățeni care au participat la scrutinele parlamentare precedente. În asemenea mod, determină că la unele secții de votare deschise, anterior au participat un număr substanțial de mic de votanți.

În speță CEC nu a ținut cont de cele două criterii distincte prevăzute de art. 32 alin. (3) lit. b), c) din Codul Electoral: a) numărul persoanelor înregistrate prealabil - iar la caz fiind vorba despre doar 256 persoane și b) numărul persoanelor participante la scrutinele precedente: - la alegerile prezidențiale 2020 (turul 2) - unde au participat 31783 persoane; - la alegerile parlamentare din 2019 (circumscripția națională) - au participat 37269 persoane.

În condițiile în care la o secție de votare poate fi arondat număr maxim de 3000 de persoane, observă că pentru acești cetățeni, participanți la scrutinele precedente, ar fi fost suficient un număr de 13 secții de votare. Cu toate acestea, analiza subiectului abordat, efectuată de AO Promo-LEX la 4 martie 2021, în cadrul studiului „Constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din stînga Nistrului”, denotă că un număr optim de secții de votare nu poate depăși 28 de secții. Matematic, aceste secții ar putea acoperi 84000 de votanți, număr de persoane ce nu a fost înregistrat ca participanți niciodată, la nici un scrutin și care efectiv constituie circa 33% din numărul total de alegători înregistrați în RSA pentru aceste raioane.

S-a mai menționat că potrivit opiniei separate a membrului CEC Dumitru Pavel, rezultă faptul că, au fost aprobate deschiderea a **3 secții de votare în s. Corjova și mun. Bender** locații asupra cărora nu există nici o coordonare cu autoritățile competente ale Republicii Moldova, după cum acest subiect nu a fost supus unei aprecieri în cadrul Comisiei Unificate de Control. La subiectul dat s-a expus Ministerul Afacerilor Interne care a indicat expres că la moment nu poate să asigure securitatea votului în aceste localități pentru că este necesară antrenare de efectiv suplimentar și că chestiunea dată trebuie mai întîi aprobată în cadrul CUC. Or, pârâtul a adoptat un act administrativ pe care nu poate să-l pună în executare efectivă, dar și care poate antrena escaladarea conflictului transnistrean.

Prin urmare, criteriul legal conex de numărul alegătorilor care au participat la scrutinele precedente, este inexistent în aceste situații, iar actul CEC contravine expres noxei legale citate. În consecință, domicilierea cetățenilor menționați pe un teritoriu necontrolat de autoritățile Republicii Moldova și imposibilitatea concurențelor electorale de a le aduce la cunoștință programele încalcă dreptul ultimilor la crearea unor condiții egale de informare pentru toți cetățenii Republicii Moldova care intenționează

să-și manifeste intenția de vot. Or, accesul concurentului electoral și al mass-mediei în regiune este esențial pentru a avea alegeri parlamentare transparente și echitabile. **C. Obiectul sesizării²**

Prin prezenta sesizare se solicită Înaltei Curți exercitarea controlului jurisdicțional de constituționalitate a prevederilor (**art. 32 din Codul Electoral**), prin prisma **art. 1 alin. (3), art. 2, art. 5, art. 16, art. 27 art.32 art.34, art. 38, art. 40 art. 41 alin.(1-3) din Constituție** în sensul lipsei garanțiilor constituționale de exercitare a dreptului de vot în modul reglementat la art. 32 din Codul Electoral, în condițiile unui proces electoral echitabil și democratic.

Neconstituționalitatea art. 32 din Codul Electoral se invocă din motivul neexecutării obligației pozitive de către Legislativ de a institui garanții legislative privind exercitarea dreptului de vot de către locuitorii teritoriului necontrolat, în cadrul unui proces electoral echitabil și democratic și nu doar posibilitatea *de facto* de a vota.

Or, dreptul de vot exercitat în condițiile stabilite la art. 32 din Codul Electoral nu poate produce efecte constituționale.

De asemenea prin prezența sesizare se solicită exercitarea controlului de constituționalitate a prevederilor art. 32 alin. (1) Cod Electoral, prin prisma prevederilor art. 23 în coroborare cu **art. 38 din Constituție**, din motivul unei formulări neconforme standardelor de calitate a legii, lăsând spații de interpretare și aplicare a legii în fraudă dreptului garantat la **art. 38 din Constituție**.

Ambele capete de acuzații de neconstituționalitate sunt întemeiate pe insuficiența măsurilor legislative de a asigura garantarea drepturilor constituționale și a exigențelor constituționale privind exercitarea dreptului de vot și de a fi ales.

Prevederile art. 32 din codul Electoral urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei deduse judecătii, fapt confirmat atât de motivarea cererii de chemare în judecată cât și cerințele formulate în cererea de chemare în judecată. Or, hotărârea CEC contestată este întemeiată pe prevederile art. 32 din Codul Electoral.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție³

1. Potrivit caracteristicilor constituționale ale statului definite la **art. 1 alin. (3)** din Constituție, *Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.*

² În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

³ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

2. În acest sens respectarea standardelor democratice după cum sunt înțelese și recunoscute de națiunile civilizate țin de esența constituționalității statului, motiv din care exercitarea controlului de constituționalitate în privința prevederilor art. 32 din Codul Electoral, urmează a fi realizat și prin prisma exigențelor democratice în materie electorală, inclusiv cele definite de Comisia Europeană pentru democrație prin drept, în calitate de standard democratic acceptat de națiunile civilizate.
3. Potrivit prevederilor **art. 5 din Constituție**, "**democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul**".
4. În accepțiunea CC, partidele *politice reprezintă expresie a pluralismului politic. Conceptul statului de drept, pacea civică, democrația, demnitatea omului, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea, pluralismul politic sunt recunoscute drept valori supreme și garantate în Constituție* (HCC 2/1998), motiv din care reglementările legislative în materie electorală, trebuie să fie conforme principiilor și valorilor constituționale.
5. Pluralismul politic, în sensul **art. 5 din Constituție**, presupune *posibilitatea cetățenilor statului de a-și realiza dreptul la libertatea de opinii politice prin intermediul formațiunilor politice în care se pot asocia*, (HCC 1/2008, §5).
6. *Regimurile politice democratice sunt obligate să respecte principiul fundamental de constituire a partidelor politice și să asigure cadrul legal necesar activității partidelor, cărora le revine rolul de mediator în raporturile cetățenilor cu guvernarea* (HCC 21/1998).
7. În acest sens, reglementările legislative din art. 32 al Codului Electoral, instituite în legătură cu pierderea controlului asupra unei părți a teritoriului țării, trebuie să fie conforme prevederilor **art. 1 alin. (3) art. 5 din Constituție** în calitate de condiții constituționale de realizarea a dreptului constituțional de vot și de a fi ales, **art. 38 din Constituție**.
8. În conformitate cu prevederile **art. 38, alin. (1) din Constituție**, "*voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin **alegeri libere**, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat*".
9. Potrivit jurisprudenței CC, alegerile reprezintă un element al exercitării drepturilor fundamentale ale omului și mai ales a drepturilor civile și politice.
10. **Alegerile echitabile** reprezintă o *competiție politică*, care are loc într-un mediu caracterizat prin încredere, transparență și răspundere și care permite alegătorului să facă **o alegere conștientă între alternativele politice distincte**.
11. Un proces electoral **echitabil și democratic** presupune respectarea libertății de exprimare și a **libertății presei**, a libertății de asociere, de **întrunire și de circulație**, aderarea la principiul supremației legii, dreptul de a înființa partide politice și de a candida la funcții publice, **principiul nediscriminării și asigurării drepturilor egale**

pentru toți cetățenii, dreptul de a nu fi **victima acțiunilor de intimidare**, precum și o serie de alte drepturi fundamentale ale omului și libertăți, pe care statul este obligat să le apere și să le promoveze (HCC 29/2014 §59).

12. Din definiția constituțională a noțiunii de **alegeri echitabile**, pe care statul este obligat să le asigure, se desprinde necesitatea asigurării respectului dreptului constituțional al egalității de tratament, garantat la **art. 16 din Constituție**, dreptul la libera circulație, **art. 27 din Constituție**, libertatea opiniei și exprimării, **art. 32 din Constituție**, dreptul la informare, **art. 34 din Constituție**, libertatea întrunirilor, **art. 40 din Constituție** în calitate de condiție *sine qua non* a unui proces electoral echitabil și democratic.
13. În speță, prin instituirea unor reglementări speciale derogatorii, justificate de pierderea controlului asupra unei părți din teritoriu, în scopul asigurării exercitării dreptului de vot, de către legislator s-a omis instituirea unor măsuri necesare asigurării caracterului echitabil și democratic al procesului electoral, în sensul definit de Constituție.
14. În materie electorală, potrivit standardului constituțional de echitate a procesului electoral, se impune o simetrie de garanții constituționale atât în privința dreptului de vot cât și dreptului de a fi ales.
15. Or, potrivit prevederilor **art. 38 din Constituție**, dreptul de vot conform exigențelor constituționale, poate fi exercitat doar în cadrul unui *scrutin electoral echitabile și democrat*, în care dreptul de a fi ales este garantat în aceeași măsură ca și dreptul de vot.
16. În sensul **art. 38 alin. (3) din Constituție**, "*dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii*", motiv din care constituționalitatea condițiilor de exercitare a dreptului de vot, urmează a fi analizată în cumul cu colateralul constituțional - **dreptul de a fi ales**, care determină în ansamblu constituționalitatea procesului electoral.
17. Condițiile de exercitare a dreptului constituțional garantat la **art. 38 din Constituție**, definite la art. 32 din Codul Electoral pentru cetățenii Republicii Moldova care își au domiciliu pe teritoriul necontrolat, potrivit prevederilor **art. 23 din Constituție**, trebuie să fie conforme exigențelor de **calitate a legii**.
18. *Orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigentele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului. Legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă, să prevadă elementele ce disting particularitățile lor*, (HCC 13/2015, §108).
19. În speță la articolul 32 din Codul Electoral, sunt instituite reglementări legislative derogatorii privind exercitarea dreptului de vot de către alegătorii din stânga Nistrului.

20. Or, instituția constituțională - *dreptul de a alege și de a fi ales*, fiind una complexă nu poate fi reglementată doar în parte, orice reglementări speciale având în calitate de obiect exercitarea dreptului de vot, trebuie să se refere și la dreptul de a fi ales, în calitate sa de instituție constituțională cu o structură complexă, motiv din care controlul de calitate a legii în sensul **art. 23 din Constituție** este unul iminent.
21. Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară **art.23 din Constituție**, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile (HCC26/10 §10).
22. În speță redacția textului normativ expusă în art. 32 alin. (1) din Codul Electoral, *“în cazul alegerilor parlamentare, al alegerilor prezidențiale și al referendumurilor republicane, pentru alegătorii localităților din stînga Nistrului (Transnistria), Comisia Electorală Centrală, cu cel puțin 35 de zile înainte de data alegerilor, organizează mai multe secții de votare cu sediul pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția constituțională a autorităților publice centrale”*, din motivul că lasă spațiu de interpretări în defavoarea scopului legal al reglementărilor instituite și anume - asigurarea exercitării dreptului de vot pentru locuitorii din teritoriile țării care nu se află sub controlul autorităților constituționale, urmează a fi supusă controlului constituțional de calitate în sensul **art. 23 din Constituție**.
23. Or, termenul de cel puțin 35 de zile înainte de data alegerilor, poate fi interpretat în fraudă dreptului constituțional - **art. 38 din Constituție**, exercițiul căruia pentru alegătorii din Transnistria este reglementat la art. 32 din Codul Electoral, expirarea acestuia având drept consecință refuzul autorităților de a organiza deschiderea secțiilor de votare.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁴

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

24. La art. 32 din Codul Electoral, constituționalitatea căruia se contestă în sensul necorespunderii condițiilor constituționale de reglementare a exercitării *dreptului de vot și dreptului de a fi ales* în calitate de instituție constituțională complexă, în cadrul unui proces electoral **echitabil și democratic**, sunt instituite reglementări speciale privind organizarea exercitării dreptului de vot pentru locuitorii din stânga Nistrului (Transnistria), justificate de faptul că autoritățile statului **nu dețin controlul asupra teritoriului Transnistrian**.
25. *Lipsa controlului* asupra teritoriului din stânga Nistrului a fost constat prin hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului, vezi, cauza *Pocasovschi și Mihailă c. Moldovei, Catan și alții c. Moldovei și Rusiei, Beșleagă c. Moldovei și Rusiei*, motiv din care faptul lipsei controlului constituțional efectiv al teritoriului din stânga Nistrului nu necesită a fi dovedit.
26. Or, potrivit HCC nr. 10/2010, pct. 7 în Republica Moldova dreptul intern și cel internațional reprezintă un tot întreg, o structură unitară. Așadar, în categoria actelor normative se includ și normele internaționale la care Republica Moldova este parte. Având în vedere că prin interpretarea prevederilor Convenției Europene jurisprudența CtEDO face parte din dreptul accesoriu la tratatul internațional (*soft law*), ea devine parte a dreptului intern.
27. Deci, lipsa exercitării unui control efectiv asupra unei părți din teritoriul țării constituie *ipso facto* lipsa asigurării efective a drepturilor libertăților și altor garanții constituționale pe acel teritoriu, în calitate de condiții *sine qua a non* a exercitării dreptului de vot și dreptului de a fi ales în sensul garantat la **art. 38 din Constituție**, motiv din care măsura legislativă specială de asigurare a exercitării dreptului de vot, garantat la **art. 38 alin. (1) din Constituție** de către locuitorii Transnistriei în afara teritoriului asupra căruia controlul constituțional efectiv nu este deținut, apare ca fiind justificată de scop.
28. În sensul **art. 38 din Constituție**, dreptul de vot și dreptul de a fi ales reprezintă o *instituție constituțională complexă*, drepturile urmând a fi exercitate în "complex" în cadrul unui proces electoral **echitabil și democratic**, motiv din care măsura legislativă specială instituită la art. 32 din Codul Electoral privind asigurarea dreptului de vot locuitorilor Transnistriei în afara teritoriului necontrolat, trebuie să fie conformă exigențelor de constituționalitate, atât în partea dreptului de vot cât și dreptului de a fi ales, drept care aparține *inter alia* și concurențelor electorale în raport cu locuitorii din stânga Nistrului.
29. În speță, măsura legislativă specială de asigurare a dreptului de vot locuitorilor din stânga Nistrului nu asigură garanțiile constituționale de exercitare a dreptului de vot în condițiile stabilite la **art. 5 și 38 din Constituție**.
30. Potrivit prevederile art. 32 din Codul Electoral, cetățenii din stânga Nistrului nu dispun și de posibilitatea exercitării efective a dreptului de vot, în cadrul unui proces electoral **echitabil și democratic**, din motivul lipsei posibilității de a face o alegere conștientă între alternativele politice distincte, (HCC 29/2014).

31. În condițiile unei interdependențe instituționale dintre dreptul de vot și dreptul de a fi ales, lipsa posibilității alegătorului de a-și exercita de o manieră constituțională efectivă dreptul de vot în sensul posibilității unor alegeri între alternativele politice, are drept efect imediat violarea dreptului constituțional a concurențelor electorale în raport cu locuitorii teritoriului necontrolat, de a se antrena într-un proces electoral echitabil pentru a fi votați de această parte de electorat și a dreptului de vot în sensul exercitării efective în cadrul unui proces echitabil și democratic.
32. În textul normei supuse controlului de constituționalitate - art. 32 din Codul Electoral, garanțiile constituționale privind asigurarea exercitării efective a *dreptului de vot* și colateralului său instituțional *de a fi ales* potrivit principiului simetriei, sunt lipsă.
33. Exercițiul dreptului de vot pentru locuitorii din stânga Nistrului în sensul reglementat la art. 32 din Codul Electoral este asigurat de o manieră formală iar în raport cu titularii dreptului de a fi ales este lipsă.
34. Deci, modul de organizare și desfășurare a alegerilor pentru locuitorii din Transnistria reglementat la art. 32 din Codul Electoral, nu garantează dreptul concurențelor electorale de a fi aleși de această parte a electoratului, motiv din care garanțiile speciale acordate dreptului de vot în lipsa unor garanții simetrice în favoare dreptului de a fi ales, este contrară **art. 38 alin. (3)** în coroborare cu **art 5 din Constituție**.
35. Potrivit jurisprudenței CC, regimurile politice democratice sunt obligate să respecte principiul fundamental de constituire a partidelor politice și să asigure cadrul legal necesar activității partidelor, cărora le revine rolul de mediator în raporturile cetățenilor cu guvernanții (HCC 21/1998).
36. În speță, cadrul legal necesar **accesului efectiv** la electoratul din stânga Nistrului, cărora li s-a asigurat exercitarea dreptului de vot în condiții speciale (art. 32 din Codul Electoral) este lipsă, motiv din care exercițiul dreptului de vot în condițiile stabilite la art. 32 din Codul Electoral în raport cu dreptul de a fi ales în sensul **art. 38 alin. (3) din Constituție** este neconstituțional.
37. Dreptul de vot și dreptul de a fi ales, garantat la **art. 38 din Constituție**, în condițiile unui stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate, **art. 1 alin. (3) din Constituție**, urmează a fi exercitat în cadrul unui proces electoral echitabil și democratic.
38. Fiind caracteristicile unui stat de drept alegerile și referendumul sunt instrumente prin excelență ale democrației directe în care alegătorii își exprimă opțiunea, (HCC 15/2015, §46), opțiune care trebuie să le fie asigurată în condițiile unui pluralism politic în sensul definit la **art. 5 din Constituție**.

39. Pluralismul politic presupune posibilitatea cetățenilor statului de a-și realiza dreptul la libertatea de opinii politice prin intermediul formațiunilor politice în care se pot asocia (ACC1/2008 §5)
40. În contextul dispozițiilor constituționale enunțate, semnificația statului de drept implică garantarea **funcționării democrației și a pluralismului politic**, inclusiv asigurarea libertății de opinie și a exprimării, a dreptului la asociere în partide și în alte organizații social-politice, care sînt parte inalienabilă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului proclamate de Declarația Universală a Drepturilor Omului, consfințite și garantate de Constituția Republicii Moldova.
41. Pentru realizarea exigențelor statului de drept, este necesară respectarea unui șir de reguli, printre care: **consacrarea, garantarea și exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale**, aceasta însemnînd că **statul trebuie să asigure fiecărui om posibilitatea reală de a se bucura de toate drepturile și libertățile fundamentale** (Idem §5).
42. În speță, modul în care s-a reglementat organizarea și desfășurarea alegerilor pentru locuitorii din stînga Nistrului - art. 32 din Codul Electoral, nu corespunde exigențelor constituționale ale statului de drept și pluralismului politic, în sensul în care sunt definite de CC în jurisprudența sa constantă, invocată în justificarea acuzațiilor de neconstituționalitate aduse în temeiul prezentei sesizări.

Proces electoral echitabil și democratic

43. În Hotărârea nr.15 din 27 mai 2014, §46 Curtea Constituțională a subliniat: în sensul articolului **2 din Constituție**, **o democrație veritabilă** poate fi constituită numai de către popor, prin exercitarea suveranității naționale în mod direct ori prin intermediul reprezentanților săi, aleși în cadrul unui scrutin democratic”.
44. CC în hot. 15/2015, §41-42 a reținut că, Comisia de la Veneția, în Codul de bună conduită în materie electorală, adoptat în cadrul celei de-a 52 sesiuni (Veneția, 18-19 octombrie 2002), a relevat următoarele: *“Democrația este, la fel ca și drepturile omului și supremația dreptului, unul din cei trei piloni ai patrimoniului constituțional european, precum și ai Consiliului Europei. Ea nu poate fi concepută fără alegeri, respectând un anumit număr de principii considerate democratice.”*
45. Curtea a reiterat că dispozițiile constituționale ale articolelor **1 alin.(3) și 2 alin.(1)** urmează a fi corelate cu prevederile articolului **38 din Legea Supremă**, potrivit căruia voința poporului constituie baza puterii de stat, aceasta exprimându-se prin **alegeri libere**, care au loc în mod periodic, prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.
46. Controlul de constituționalitate a procesului de exercitare a dreptului de vot de către alegătorii din stînga Nistrului, în sensul reglementărilor la art. 32 din Codul Electoral,

urmează a fi realizat inclusiv sub aspectul exigențelor impuse de alte prevederi din Constituție decât cele stipulate la art. 38 din Constituție.

47. Dreptul de vot și dreptul de a fi ales reprezentând modalități constituționale de exercitare a **suveranității naționale** (HCC 8/2012§19), pentru a fi conforme exigențelor de constituționalitate în sensul **art. 1 alin.(3) art. 2, art. 5, art. 38 din Constituție**, nu este suficient doar de a fi exercitat *de facto*, însăși modalitatea de exercitare stabilită de lege, trebuie să fie conformă Constituției.
48. În acest sens, posibilitatea exercitării *de facto* de către locuitorii din stânga Nistrului a dreptului Constituțional garantat la **art. 38 din Constituție**, în modul stabilit la art. 32 din Codul Electoral, nu este suficientă pentru a fi conformă **Constituției**, în lipsa asigurării garanțiilor exercitării dreptului în condițiile unui **proces electoral echitabil și democratic**.
49. Or, Constituția nu autorizează exercitarea **suveranității naționale** în alt mod decât cel stabilit de principiile și reglementările Constituționale.
50. Un **proces electoral echitabil și democratic** presupune respectarea libertății de exprimare și a **libertății presei**, a libertății de asociere, **de întrunire și de circulație**, aderarea la principiul supremației legii, dreptul de a înființa partide politice și de a candida la funcții publice, **principiul nediscriminării și asigurării drepturilor egale pentru toți cetățenii**, dreptul de a nu fi **victimă acțiunilor de intimidare**, precum și o serie de alte drepturi fundamentale ale omului și libertăți, pe care statul este obligat să le apere și să le promoveze (HCC 29/2014 §59), condiții impuse și de Codul Bunelor practici în materie electorală, (cap. II,, pct. 1 pct. 60).
51. În speță alegătorii care locuiesc în stânga Nistrului, pe un teritoriu necontrolat de autoritățile constituționale pentru care exercițiul *de facto* a dreptului de vot le este asigurat în condițiile art. 32 din Codul Electoral, nu beneficia de posibilitatea exercitării acestui vot în cadrul unui proces electoral echitabil și democratic, din motivul că posibilitatea unor opțiuni politice nu le este asigurată, prin accesul la informare, accesul la mijloacele de informare în masă, garantarea dreptului întrunirilor cu concurenții electorali.
52. Or, potrivit Codul Bunelor practici în materii electorale, autoritățile au și obligații pozitive, pct. 3 lit. "b", de a asigura libertatea alegerilor și participarea efectivă la alegeri a candidaților înregistrați.
53. Prin reglementările instituite la art. 32 din Codul Electoral, se asigură doar posibilitatea exercitării *de facto* a dreptului pasiv de vot, nu și posibilitatea exercitării acestui drept în cadrul unui proces electoral conform exigențelor impuse de Constituție.
54. Lipsa asigurării unui acces efectiv la electoratul din stânga Nistrului, cărora exercitarea *de facto* a votului le-a fost asigurată în condițiile stabilite la art. 32 din Codul Electoral, reprezintă atât o violare a condițiilor de exercitare a dreptului pasiv de vot cât și a

dreptului concurenților electorali de a fi votați de această parte de electorat, având în consecință drept efect imediat vicierea constituționalității procesului de exercitare a suveranității naționale.

55. Or, suveranitatea națională în sensul definit de Constituție, nu poate fi exercitată în alt mod decât în cadrul unui proces electoral echitabil și democratic, cu respectarea drepturilor și libertăților indicate *supra*, §50.
56. În regiunea transnistreană autoritățile naționale, nu pot asigura și garanta accesul liber al concurenților electorali la electoratul care dispune de posibilitatea de a-și exercita *de facto* dreptul de vot în condițiile stabilite la art. 32 din Codul Electoral, nu dispun de posibilitatea de a asigura și garanta libertatea presei, libertatea întrunirilor, libertatea circulației, libertatea opiniei și a exprimării.
57. În condițiile electoratului din regiunea transnistreană necontrolată de autoritățile naționale, în lipsa unor reglementări speciale a procesului de exercitare a dreptului de vot, inclusiv în raport cu dreptul de a fi ales, exercitarea votului în sensul reglementat la art. 32 din Codul Electoral este contrară **art. 38**, aplicat în coroborare cu **art. 2**, **art.5**, **art. 41 alin. (1-3) din Constituție**.
58. Nu poate constitui un exercițiu constituțional a dreptului de vot în condițiile în care colateralul instituțional - dreptul de a fi ales, nu este garantat.
59. În concluzie, modul în care a fost asigurat exercițiul *de facto* a dreptului pasiv de vot, nu corespunde exigențelor de constituționalitate din motivul neexecutării de către autoritatea legislativă a obligației pozitive în sensul asigurării exercițiului dreptului de vot atât sub aspect pasiv cât și activ, în cadrul unui proces electoral echitabil și democratic.
60. Reglementările instituite la art. 32 din Codul Electoral, în lipsa unor măsuri legislative de garantare a exercitării dreptului de vot în cadrul unui proces electoral echitabil reprezintă în esență o modalitate neconstituțională de reglementare a organizării și desfășurării procesului electoral.

Consecințele constituționale a reglementărilor defectuoase instituite la art. 32 Cod Electoral.

61. Potrivit jurisprudenței CtEDO, controlul efectiv asupra teritoriului din stânga Nistrului este exercitat de către Federația Rusă, datorită prezenței sale militare în zonă, precum sprijinul sau militar, economic și politic pentru administrația locală subordonată care îi asigură influența și control asupra regiunii (*Catan și al/ii c. Moldova și Rusia*, 19/10/2012, §107).
62. Deci faptul deținerii controlului efectiv asupra unei părți din teritoriu țării de către un stat străin este constatat cu titlu de *res iudicata*.

63. În acest sens, în lipsa exercitării diligente a obligației pozitive de reglementare a dreptului de vota garantat la **art. 38 din Constituție**, exercițiul dreptului de vot activ este subordonat discreției unor formațiuni și autorități străine.
64. Accesul candidaților electorali, la electoratul din regiunea transnistreană cărora li se asigură exercitarea *de facto* a dreptul de vot în condițiile art. 32 din Codul Electoral, precum și accesul alegătorilor la informare privind opțiunile politice disponibile, este lăsată la discreția unor formațiuni străine.
65. Astfel accesul concurenților electorali în zona necontrolată, accesul la informare a votanților, precum și garanțiile de echitate a procesului electoral în raport cu votanții din zona necontrolată, în modul în care a fost reglementat la art. 32 din Codul Electoral, este subordonată discreției formațiunilor străine care controlează *de facto* zona, motiv din care omisiunea Legislativului de a-și executa obligația pozitivă de a asigura condiții legale de exercitare a drepturilor electorale pentru zona necontrolată, în conformitate cu exigențele de constituționalitate, atentează la suveranitatea națională, în sensul în care este protejată la art. 2 din Constituție.
66. Potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) din Constituție, "Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, **în formele stabilite de Constituție**".
67. Constituția garantează, poporului, tuturor cetățenilor, dreptul de a-și manifesta voința politică prin alegerea sau desemnarea reprezentanților lor în autoritățile publice, ceea ce constituie o modalitate constituțională și democratică de a participa direct la luarea deciziilor politice, (HCC 16/2001, §3).
68. Deci, în cazul reglementărilor instituite la art. 32 din Codul Electoral, în raport cu prevederile **art. 2 alin. (1) din Constituție**, suntem în prezența unei modalități constituționale de exercitare a suveranității.
69. Reglementarea defectuoasă a organizării exercitării dreptului constituțional de vot, garantat la **art. 38 din Constituție** pentru locuitorii teritoriului necontrolat, caracterizat prin lipsa garanțiilor constituționale a echității procesului constituțional, are drept efect subordonarea procesului de exercitare a suveranității naționale la care participă locuitorii regiunii transnistrene, formațiunilor și autorităților străine care controlează acel teritoriu.
70. Or, lipsa măsurilor legislative privind garantarea exercitării dreptului de vot în modul în care a fost reglementat la art. 32 din Codul Electoral, în cadrul unui proces electoral echitabil și democratic, afectează securitatea constituțională a suveranității naționale, autorităților și formațiunilor străine fiindu-le lăsată posibilitatea de a controla modul de exercitare a suveranității naționale în formele stabilite de Constituție.
71. În acest sens, prin prezenta sesizare din motivele expuse se solicită intervenția Înaltei Curți în vederea securizării juridice a suveranității naționale și a dreptului de vot și de a fi ales în condițiile garantate la **art. 38 din Constituție**.

72. În justificarea existenței “breșei” de securitate juridică a sistemului constituțional al statului, vizând procesul electoral în calitate de modalitate constituțională de exercitare a suveranității naționale, instituită cu ocazia reglementării defectuoase a dreptului de vot pentru alegătorii din teritoriile necontrolate, art. 32 din Codul Electoral, invocăm următoarele argumente:
73. Autoritățile naționale nu asigură accesul liber în teritoriu necontrolat în scopuri electoral și/sau o altă modalitate de acces la electoratul din zonă, precum și securitatea desfășurării acțiunilor electorale.
74. Astfel, accesul la electoratul din zonă este controlat de formațiuni străine, fiind permis de o manieră selectivă, aparent pe criterii de loialitate față de statul și politicile Federației Ruse, motiv din care un asemenea tratament electoral este contrar **art. 16 art. 41 alin. (1-3) din Constituție**.
75. În zonă au acces și le este asigurat suportul din partea formațiunilor care controlează ilegal zona, doar concurenții electorali de stânga, loiali intereselor Federației Ruse și respectiv votanții din zona necontrolată au acces doar la informațiile privind candidații electorali “filtrați” de autoritățile străine pe criterii politice. Or, prezența presei libere în zona necontrolată nu este asigurată și în acest sens accesul votanților la alte opțiuni politice decât cele puse la dispoziție de către formațiunile care controlează ilegal teritoriul țării este lipsă.
76. Astfel, autoritățile străine care controlează ilegal teritoriul țării dispun de posibilitatea reală de a influența exercitarea suveranității naționale în raport cu interesele sale.
77. De asemenea, modalitatea în care este organizată exercitarea dreptului de vot și procesul electoral pentru locuitorii Transnistriei, nu furnizează suficiente garanții constituționale privind asigurarea securității atât a concurenților electorali cât și votanților împotriva unor persecutări în legătură cu opțiunile sale politice.
78. *Caracterul echitabil și democratic al procesului electoral* în raport cu locuitorii regiunii necontrolate, posibilitatea de vot al cărora a fost asigurată în condițiile stabilite la art. 32 din Codul Electoral este compromis în sensul **art.5, art.16, art. 41 (1-3) din Constituție**, în situația în care votanții au acces doar la opțiunile politice, selectate pe criterii de interes politic de către formațiunile și autoritățile care controlează ilegal teritoriul țării, precum și în condițiile în care au posibilitatea de a face campanie electorală în zona necontrolată doar concurenții de stânga care sunt agreeați de formațiuni și/sau autorități străine.
79. În acest sens, exercitarea **de facto** a dreptului de vot, în lipsa unor garanții legale și eficiente de asigurare a conformității procesului de exercitare a dreptului de vot exigențelor impuse de Constituție, nu poate constitui o exercitare constituțională a suveranității naționale susceptibilă să producă efectele instituite de Constituție.

80. Deci, modalitatea defectuoasă de organizare a exercitării dreptului de vot și a procesului electoral, reglementată la art. 32 din Codul Electoral, plasează dreptul exercitat de electoratul din teritoriul necontrolat într-o insecuritate juridică iremediabilă, motiv din care pledăm pentru neconstituționalitatea art. 32 din Codul Electoral din lipsa unor reglementări eficiente susceptibile de a asigura garanțiile constituționale de exercitare a dreptului de vot în cadrul unui proces electoral echitabil și democratic, nu doar a exercitării de facto a votului.
81. Acordarea posibilității de exercitare a dreptului de vot în condiții de insecuritate juridică, în speță lipsa garanțiilor constituționale a procesului electoral, susceptibile invalidarea votului, reprezintă în esență încălcarea dreptului constituțional garantat la **art. 38 din Constituție**.

Calitatea formulării art. 32 alin. 1 Cod Electoral, cu referire la termenul de 35 de zile

82. Potrivit prevederilor art. 23 alin. (2) din Constituție, "Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative".
83. Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie.
84. În cazul tehnicii de redactare a art. 32 alin. (1) din Codul Electoral, termenul minim de 35 de zile, în care urmează a fi organizate secțiile de votare pentru locuitorii din teritoriul necontrolat de autoritățile constituționale, reprezintă o modalitate de garantare eficientă a exercitării dreptului în modul reglementat de lege.
85. Or, scopul legal al termenului de 35 de zile este garantarea exercitării dreptului constituțional - **art. 38 din Constituție** și nu un termen de decădere a obligației autorităților de a organiza secții de votare, după cum invocă CEC.
86. Formularea imprecisă a normei legale, oferă posibilitatea autorităților, de a recurge la acte arbitrare de interpretare și aplicare a legii contrar scopului și anume de a interpreta termenul de 35 de zile în defavoarea dreptului de vot, dar în favoarea autorităților.
87. În acest sens, exercițiul dreptului de vot este supus unor riscuri de incertitudine juridică susceptibilă de a conduce la violarea dreptului constituțional, motiv din care solicităm intervenția Înaltei Curți în vederea constatării neconstituționalității modului de redactare a art. 32 alin. (1) din Codul Electoral în partea instituirii termenului de 35 de zile și necesitatea precizării legislative scopul legii, fără declararea neconstituționalității integrale a normei.

F. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Reieșind din considerentele expuse în sprijinul sesizării, solicităm:

- Exercițarea controlului jurisdicțional de constituționalitate a prevederilor (**art. 32 din Codul Electoral**), prin prisma **art. 1 alin. (3), art. 2, art. 5, art. 16, art. 27 art.32 art.34, art. 38, art. 40 art. 41 alin.(1-3) din Constituție** în sensul lipsei garanțiilor constituționale de exercitare a dreptului de vot în modul reglementat la art. 32 din Codul Electoral, în condițiile unui proces electoral echitabil și democratic.
- Exercițarea controlului de constituționalitate a prevederilor art. 32 alin. (1) Cod Electoral, prin prisma prevederilor art. 23 în coroborare cu **art. 38 din Constituție**, din motivul unei formulări neconforme standardelor de calitate a legii, lăsând spațiu de interpretare și aplicare a legii în fraudă dreptului garantat la **art. 38 din Constituție**.

G. DATE SUPPLEMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

Apărent, Curtea Constituțională nu a exercitat un control jurisdicțional constituțional a prevederilor art. 32 alin. (1) – (5) Cod Electoral „În cazul alegerilor parlamentare, al alegerilor prezidențiale și al referendumurilor republicane, pentru alegătorii localităților din stînga Nistrului (Transnistria), Comisia Electorală Centrală, cu cel puțin 35 de zile înainte de data alegerilor, organizează mai multe secții de votare cu sediul pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția constituțională a autorităților publice centrale. La formarea respectivelor secții de votare, Comisia Electorală Centrală va ține cont de propunerile Biroului politici de reintegrare. Biroul politici de reintegrare, la elaborarea propunerilor menționate, va ține cont de organizarea administrativ-teritorială, de specificul căilor de acces și comunicare, de asemenea va contribui la asigurarea accesului alegătorilor la procesul electoral și la organele electorale respective. (2) Organul electoral responsabil va forma secții de votare distincte pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), care aparțin circumscripției electorale respective formate de Comisia Electorală Centrală în baza regulamentului aprobat. Secțiile de votare în cauză se subordonează consiliului electoral format în conformitate cu prevederile art. 28. (3) La deschiderea secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) se vor respecta, în particular, următoarele criterii: a) secțiile de votare se vor deschide în unitățile administrativ-teritoriale aflate sub control constituțional al autorităților Republicii Moldova, atât de pe malul stîng, cît și de pe malul drept al Nistrului; b) pentru localitățile din stînga Nistrului vor fi deschise secții de votare distincte în baza datelor din Registrul de stat al alegătorilor, inclusiv în baza înregistrării prealabile, conform procedurii stabilite prin regulamentului aprobat de Comisia Electorală Centrală; c) la deschiderea secțiilor de votare se va ține cont de numărul alegătorilor care au participat la scrutinele precedente, conform datelor din Registrul de stat al alegătorilor, inclusiv conform înregistrării prealabile. (4) La formarea birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), prevederile art. 30 se aplică în modul corespunzător. Organul administrației publice locale competent să desemneze membri ai biroului electoral respectiv al secției de votare este cel de la sediul secției de votare deschise pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria). (5) Particularitățile organizării și funcționării birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) se reglementează de Comisia Electorală Centrală, iar cheltuielile aferente organizării și funcționării acestor birouri se suportă din bugetul alocat pentru alegeri/referendum. Pentru secțiile de votare în cauză, cheltuielile se estimează în prealabil de către Guvern și Comisia Electorală Centrală,

iar în cazul când nu sînt prevăzute în bugetul alocat pentru alegeri/referendum, mijloacele financiare se alocă din fondul de rezervă al Guvernului.

H. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul. mun. Chișinău

Data: 24.06.2021

Avocat BOTNARENCO ION

În numele Partitului Platforma Demnitate și Adevăr

ÎNCHEIERE

25 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții de Apel Chișinău

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul

Minciuna Anatolie

Judecătorii

Dașchevici Grigore și Palanciuc Ecaterina

Grefier

Sechiraș Doina

Examinând chestiunea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cadrul examinării cauzei de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, reprezentat de avocatul Ion Botnarenco împotriva Comisiei Electorale Centrale, terții Biroul Politici de Reintegrare din cadrul Cancelariei de Stat a Guvernului Republicii Moldova, Comisia Unificată de Control din cadrul Cancelariei de Stat a Guvernului Republicii Moldova și Inspectoratul General al Poliției privind anularea parțială a actului administrativ normativ, emiterea actului administrativ favorabil, constatarea încălcării art. 32 alin. (3) lit. b), c) din Codul electoral de către Comisia Electorală Centrală și Biroul politici de reintegrare, și obligarea Comisiei Electorale Centrale să modifice numărul de secții de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), ținând cont de prevederile art. 32 alin. (3) lit. b), c) din Codul electoral, Colegiul Civil,

CONSTATĂ :

1. La data de 07 iunie 2021, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, reprezentat de avocatul Botnarenco Ion, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale, terții Biroul Politici de Reintegrare din cadrul Cancelariei de Stat a Guvernului Republicii Moldova, Comisia Unificată de Control din cadrul Cancelariei de Stat a Guvernului Republicii Moldova și Inspectoratul General al Poliției, prin care a solicitat anularea parțială a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4965 din 05 iunie 2021 ca fiind ilegală în partea stabilirii/deschiderii numărului total de 44 secții de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), conform anexei la hotărârea menționată; constatarea încălcării art. 32 alin. (3) lit. b), c) din Codul electoral de către Comisia Electorală Centrală la formarea numărului de secții de votare în număr de 44 pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), conform anexei la hotărârea menționată și de către Biroul politici de reintegrare, cu referire la manifestarea pasivității în vederea

elaborării propunerilor legate de cele 44 secții de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), conform anexei la hotărârea menționată cât și lipsei obiecțiilor formulate; obligarea Comisiei Electorale Centrale să modifice numărul de secții de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), ținând cont de prevederile art. 32 alin. (3) lit.b), c) din Codul electoral.

2. La data de 24 iunie 2021 din partea reprezentantului reclamantului, avocatului Botnarenco Ion, a fost înaintată cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale în vederea verificării constituționalității art. 32 Cod Electoral.
3. Audiind părțile, studiind materialele dosarului, Colegiul Civil consideră necesar de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, din următoarele considerente.
4. La 19 iulie 2018, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul administrativ, act legislativ publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova la 17 august 2018, nr.309-320.
5. Potrivit art. 257 alin. (1) Codul Administrativ, prezentul act legislativ a intrat în vigoare la 01 aprilie 2019.
6. În conformitate cu prevederile art. 195 Cod Administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.
7. După cum rezultă din prevederile art. 12¹ alin. (1) și (2) CPC, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.
8. În corespundere cu prevederile art. 4 din Constituția RM, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu

pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

9. Prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția RM statuează că, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.
10. Potrivit prevederilor art.20 din Constituția RM, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.
11. În corespundere cu art. 53 din Constituția RM, persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei. Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.
12. Conform prevederilor art. 54 alin. (1) și (2) din Constituția RM, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.
13. Din sensul normelor de drept enunțate mai sus, instanța conchide că, sesizarea Curții Constituționale este admisibilă în situația în care, actul normativ este aplicat sau urmează a fi aplicat, în cauza concretă, în curs de examinare.
14. Colegiul Civil reține că, potrivit normei aplicabile în speța dată, partea apelantă invocă neconstituționalitatea art. 32 Cod Electoral, invocând că acesta este contrar art. 1 alin. (3), art. 2, art. 5, art. 16, art. 27, art. 32, art. 34, art. 38, art. 40, art. 41 alin. (1) – (3) din Constituție.
15. În consecință, urmare a examinării argumentelor și solicitărilor înaintate instanței de către reprezentantul reclamantului Partidul Politic „Platforma

Demnitate și Adevăr”, avocatul Botnarenco Ion privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în fața Curții Constituționale, prin prisma art. art. 1 alin. (3), art. 2, art. 5, art. 16, art. 27, art. 32, art. 34, art. 38, art. 40, art. 41 alin. (1) – (3) din Constituție, instanța constată întrunirea condițiilor stabilite de art. 12¹ alin. (1) și (2) CPC și consideră necesară admiterea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale.

16. În conformitate cu art. 12¹ CPC și articolele 195, 230 Cod Administrativ, Colegiul Civil

Dispune:

Se admite cererea formulată de reprezentantul reclamantului Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, avocatul Botnarenco Ion, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, în vederea verificării constituționalității art. 32 Cod Electoral.

Se expediază în adresa Curții Constituționale sesizarea înaintată de reprezentantul reclamantului Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, avocatul Botnarenco Ion.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței
Minciuna Anatolie

Judecător
Dașchevici Grigore

Judecător
Palanciuc Ecaterina

COPIA
CORESPUNDE
CU ORIGINALUL

